

Zůstala jsem mumidem



Text:
Petra
Krontorádová

Znáte to. S někým se vídáte roky, často a pravidelně, a přesto jste si tak nějak cizí. Jiného člověka vidíte chvíli a máte pocit, že jste blízcí přátelé, kteří na sebe jen mrknou a vědí. Marta Zapletalová je z té druhé skupiny. Potkaly jsme se jednou. To byla Marta ještě ženou spisovatele Zdeňka Zapletala, bylo jí méně než mně dnes a upoutala mě nejen svou osobností, ale i vlídnou a zároveň tvůrčí a bohémskou domácností, které vévodila na volno puštěná kavka. Pak jsme se neviděly dobré čtvrtstoletí. Znovu nás spojila mailová komunikace a Marty poslední kniha *Bez lásky to nejde*, která mě pohládila na duši. A tak jsme si „povídaly“ na dálku a zjistily, že – slovy Marty – cíl naší imaginární mise na Zemi je společný.

Jo, a co dělá v nadpisu to zvláštní slovo „mumid“? Čtete dál a dozvíte se to. 😊



Ty jsi, Marto, žena mnoha zájmů, tváří a činností. Ráda bych s tebou probrala aspoň některé a začnu jógou, kterou ty jsi objevila v dobách, kdy lekce jógy nebyly zdaleka přístupné na každém rohu a v každém menším městě. Jak se to stalo?

Když mi bylo něco přes dvacet, koupila jsem postupně tři knihy o józe. Ta mě přitahovala a chtěla jsem o ní vědět víc než těch pár informací, které mi proletěly kolem uší. Pro začátek jsem je uložila do police, kde strávily v klidu asi pět let. Po porodu prvního dítěte jsem onemocněla laktační psychózou. Měla jsem těžké deprese a po nepříliš úspěšné léčbě jsem si vzpomněla na jógu a začala podle jedné té knížky cvičit. Nešlo to tak rychle, jak jsem si plánovala, ale poznala jsem, že jsem na správné cestě. Od té doby, s výjimkou nedlouhých přestávek, cvičím pořád.

A já dodám, že nejen cvičíš, ale i předcvičuješ. Jaké to je a jaké bylo začít? Stoupnout si před lidí?

Když jsem začala cvičit s lidmi, měla jsem obrovskou trému, šílený pocit zodpovědnosti a strach, že to nedokážu. Trvalo to docela dlouho, než jsem se v roli cvičitelky zabydlela. Nevěděla jsem, jak se mám tvářit, kam se mám dívat, co mluvit. Na druhé straně mě to ale od začátku bavilo a byla to dobrá škola. Dnes mi nedělá problém postavit se před lidi, mluvit a cvičit. A vím, že až s tím jednou přestanu, bude mi to chybět.

Jóga má spoustu definic. Jaká je ta tvoje? Jak ji vnímáš?

Jóga není jen cvičení. Je to ucelený systém, jehož cílem je zvýšení kvality člověka a jeho života. Nemalou roli v tom hraje i morálka a etika. Užívá k tomu různé prostředky a postupy, jedním z nich je fyzické cvičení nazývané hathajóga. Všechny možné další novodobé odnože jógy jsou velmi mladé. Nic proti tomu. Jen si nejsem jistá, že vždy splňují základní kritérium být použitelné a prospěšné pro každého a pomáhat třeba i lidem se zdravotními problémy a handicapem. Když jsem s jógou před lety začínala, nemusela jsem si vybírat. Líbilo se mi všechno, co bylo v nabídce, včetně dýchání, relaxačních cvičení, meditací, vzhledů i rad, že nemám ubližovat, ale pomáhat a milovat. Všechno se shodovalo s tím, co už bylo ve mně.

Mnozí jogíni nejedí maso. A ty jsi jednou z nich. Pokud vím, tak už dost dlouho. Proč?

Ano, je to možná už skoro třicet roků, co nejím maso. Přivedly mě k tomu dvě okolnosti. Především mám moc ráda zvířata a nechci, aby kdokoliv vraždil kohokoliv kvůli mně. Víím, že svět nezměním, ale je to můj způsob, jak se k tomu postavit. Víc asi nedokážu. Poslední kapkou pro rozhodnutí nejíst maso byly pro mě návštěvy jatek, kam jsem jeden čas chodila kocourovi pro maso. Párkrát jsem se tam potkala se zvířaty čekajícími



Pohoda na oblíbeném místě – částečně prosklená pergola za domem



V roli babičky, totiž mumida – aneb i maše z toaletáku může být slušivá

na porážku. Bylo to strašné pro ně i pro mne. Odcházela jsem ubřečená a nešťastná. Jatkám jsem se začala vyhýbat, svou konzumaci masa jsem omezila na občasnou rybu a pro kocoura jsem od té doby nakupovala v obchodě, což bylo pokrytecké, ale na nic lepšího jsem nepřišla.

A jaký byl druhý důvod přechodu na vegetariánství?

Všimla jsem si, že když jsme měli maso k večeři, hleděl na mne ráno ze zrcadla obličej, který se mi nelíbil. Udělala jsem pár pokusů a došla k závěru, že přinejmenším v mém případě maso krásně neprosívá.

A jaké byly reakce okolí na tvé stravování?

Tehdy byla jiná doba. Nechlubila jsem se tím, ale někdy na to, co jím, přišla řeč. Reakce byly většinou nesouhlasné, někdy pobouřené. To mi nevadilo. Často jsem byla ta, co neví, co je dobré, to taky šlo. Horší bylo, když mi někdo vysvětloval, že ničím zdraví svým dětem a jsem špatná matka, protože jim nedám maso. Přitom jsem vařila maso, i když už jsem ho nejedla, ale děti ho začaly odmítat. Taky můj muž přestal jíst maso poté, co jsme se zasmáli nad nějakým článkem v novinách, jehož autor sděloval lidstvu konzumujícímu maso, že se stalo popelnicemi plnými zahrňávajících mršín. Pár dní nato u stolu manžel prohlásil, že dál už nechce být tou zahrňávající popelnicí, a bylo to. Dnes existuje tolik rozdílných přístupů ke stravování, že se snad nediví nikdo ničemu. Asi by měl každý přijít sám na to, co mu prospívá a po čem se cítí dobře.

Od životního stylu už ke tvému spisovatelství. Začala jsi poměrně „pozdě“ a zdá se mi, že všechny čtyři knihy jsi napsala v obdobích, která pro tebe byla nějakým způsobem složitá?

Ne, ne, s knihami jsem začala brzo. První knihu jsem začala psát už ve čtrnácti. Hlavní postava stála na útesu pod borovicí, zasněně zírala do dálky a pochopitelně byla šíleně zamilovaná. Naštěstí jsem měla dostatek soudnosti, abych si uvědomila, že je to hloupé. Zkoušela jsem to pak mockrát a vždycky jsem

s odstupem času zjistila, že jsem napsala další blábol. Asi jsem potřebovala něco odžít, něco se naučit, abych se nemusela stydět za to, co napíšu.

Ale jinak máš pravdu, s takovým opravdovějším psaním jsem začala kolem čtyřicítky, kdy to přišlo nějak samo. A první tři knížky opravdu vznikly v obdobích, kdy jsem nebyla úplně nejveselejší. Potřebovala jsem vytvořit něco, co převáží smutek a bolest, přinese světlo a radost. Jen moje čtvrtá kniha do tohoto vzorečku nezapadá. Začala se ze mne sypat nečekaně, v době, kdy jsem byla v pohodě. Kamarádka se mě zeptala, jestli něco píšu nebo budu psát, a já jsem jí z plného přesvědčení odpověděla: „Ne, už nikdy nic psát nebudu. Třikrát stačilo.“ Ten samý večer v posteli, v polospánku, mi šly hlavou věty, kterými začíná kniha „Bez lásky to nejde“. Když jsem se druhý den probudila, byly tam pořád. Tak jsem si uvařila kávu, sedla a napsala je. Nakonec z toho bylo 260 stran.

Vždycky, když jsem něco psala, měla jsem pocit, že dělám přesně to, co dělat mám, naplňovalo mne to a asi byvám při psaní šťastná.

Co kromě psaní ti pomáhá, když je ti úzko?

Mám štěstí, že mám kolem sebe lidi, které mám ráda a kteří mají rádi mne. Bez toho se asi těžko žije. Myslím ale, že když už je člověk dospělý, líže si většinou své rány sám a ten nejlepší pomocník je čas. Čas nejen hojí rány, ale přináší odstup a pochopeň toho, co se uprostřed rozbouraných emocí chápe těžko.

Když jsme rozhovor připravovaly, byl problém dostat od tebe fotku, kde se směješ (a jsem ráda, že nakonec jednu takovou máme ☺), protože se prý na všech fotkách vždycky mračíš. Jak to? Mně přijde, že jsi spíš veselý a optimistický člověk.

Ano. Veselá a optimistická je základní nastavení. Taková chci být a taková často jsem. Uvnitř. Do toho pochopitelně občas vstupují neveselé životní okolnosti a události, které to trochu kazí, ale to tak máme všichni. Pak je tu humor, bez kterého by byl život jakýsi placatý. Veselý ale může člověk být i bez toho, že má hubu od ucha k uchu a hlasitě hýká. A k těm fotkám: Při focení se očekává úsměv na povel. To neumím. A i kdybych uměla, všechno se ve mně staví proti tomu, dělat něco jen proto, že se to po mně chce. Asi jsem na to trochu alergická.

U lidí, na kterých mi záleželo a záleží, jsem vystačila docela dobře se svým běžným repertoárem výrazových prostředků. Když mi vyšla poslední kniha, dala jsem jeden výtisk kamarádovi. Prohlédl si ji, prolístoval a řekl: „Dobře to vypadá. Máš pěknou obálku, dobrý papír a písma vidím bez brýlí. A dobrou fotku sis tam dala. Tváříš se na ní, jako bys chtěla říct: Polibte mi všichni prdel.“ To mě překvapilo. Domnívala jsem se, že se na ní tvářím vlídně a přátelsky. Takže vlastně nevím. Každopádně na to, aby se lidé poznali, nestačí určitě jeden pohled a jedna fotka...

Připadáš mi jako rodinný typ. Je to tak? Jak sis užívala roli mámy a jak se to překlopilo, když přišla vnoučata?

Vždycky jsem chtěla velkou rodinu. Když jsem pochopila, že náš počet zřejmě nepřesáhne průměr, začala jsem to nastavovat zvrátily. Pak děti dospěly a přišly jejich děti. Při té příležitosti jsem si uvědomila, že mé přirozené schopnosti mladé matky někde zmizely, a stala jsem se ve vztahu k těm malým králíčkům trochu nejistá. Jak ale šel čas, objevovala se u nich podoba a povahové rysy, které znám, takže mi začaly být hodně blízké. Naše chvíle přišla, když vnoučata začala mluvit. Moc ráda si s nimi povídám a těší mě, že je to oboustranné.

Takže jsi ráda babičkou?

Ano, jsem. Jen s tím slovem mám trochu problém. Víím, že jsem se stala prarodičem dětí svých dětí, víím, že jsou to moji vnuci, ale když jsem jednou vstoupila do bytu svého syna a on řekl: „Babička,“ začala jsem se rozhlížet, jaká stará žena je tu s námi, a když mi to došlo, moc mě to nepotěšilo. Je to podobné jako s věkem. Dokud si nevzpomenu, kolik mám let, je to v pohodě. Jsem to pořád já a jsem vděčná za všechny dny a roky. Divná jsou ale ta čísla. Dobře si pamatuju, co jsem si kdysi myslela o lidech starých tak, jako jsem teď já. Byl to nějaký jiný druh živočicha.

Když mi bylo čtyřicet, myslela jsem si, že jsem hrozně stará. Jak šel čas, zjistila jsem, že to nebyla pravda. Ta narůstající čísla vyjadřující věk začala postupně vypadat absurdně, až jsem došla k závěru, že nejlepší bude nevíšmat si jich. Víly v pohádkách měly dvě stě let a taky jim to nevadilo. Nikdo nevíme, jestli se zítra probudíme, a já mám to štěstí, že mám za sebou celou řadu let, které už mi nikdo nevezme.

A jak jste to vyřešili s tím oslovením ze strany vnoučat?

Se synovými dětmi jsem to vyřešila tak, že jsem jim po pravdě vysvětlila, že jsem ze slova babička trochu nervózní, přestože jejich babičkou skutečně jsem. Řekla jsem jim, že mi původně všichni mi blízcí říkali Majko, i když se jmenuju Marta. Rodiče a prarodiče už nemám a těch pár dalších lidí, kteří mě tak oslovovali, je kdoví kde, takže by mě moc potěšilo, kdybych se znovu pro někoho stala Majkou. To pochopily a říkají mi Majko. Dcera mě už předtím, než se stala matkou, oslovovala „mumide“ a mumidem jsem zůstala i pro její Amálku.

V čem se pro tebe role prarodiče nejvíc liší od toho, když jsi měla sama malé děti?

Jiné je moje postavení. Musím respektovat, že mé děti jsou dospělé a mají právo na své názory a na vlastní způsob dělání všeho. Dávat dobře míněné rady není nejlepší způsob komunikace.

Ale někdy je to těžké. Mám kolem sebe inteligentní vzdělané lidi, ale někdy si pochopitelně myslím, že já mám navíc zkušenosti. No, asi je to taky dobrá škola.

Mnoho let byl tvým manželem Zdeněk Zapletal, také spisovatel a ve své době, řekla bych, navíc úspěšný a čtený spisovatel. Ty jsi začala psát vlastně až po vašem rozchodu. Nežila jsi tedy do té doby v jeho stínu?

Nepřipadalo mi, že žiju ve stínu svého manžela. Líbilo se mi, jak psal, a přála jsem mu úspěch. Já jsem v té době neměla na psaní ani pomyslení. Měla jsem děti, chodila jsem do práce, potýkala jsem se s nekonečnými dozvuky poporodních depresí. Nikdy jsem neměla velké ambice a přání. Beru všechno tak, jak to přichází, a i mé knihy se objevily nějak přirozeně.

Na závěr mám pro tebe otázku z nejtěžších. Kdo jsi?

Jsem odrostlé dítě, které stále touží po tom, aby se měli všichni navzájem rádi, všichni ke všem byli laskaví, ohleduplní, milí a vstřícní. To přání ve mně stále žije, nehledě na to, že víím, že je to utopie, a myslím, že za takového ideálního stavu už bychom asi my lidé neměli důvod pobývat na Zemi a hrát pořád dokola všechny ty hry. Sama za sebe se snažím žít nějak smysluplně a zároveň, když to okolnosti dovolí, příjemně a směřovat k tomu, čemu se říká moudrost.

Na jihu Itálie. Slunce, zeleň, staré domy, moře, klid...



Marty poslední kniha